

Fél évszázad az erdészeti szaporítóanyag-ellátás szolgálatában

A Teisendorf székhelyű Bajor Erdészeti Szaporítóanyag Hivatal (Bayer Amt für forstliche Saat- und Pflanzenzucht, ASP) az erdészeti szakigazgatás különleges feladatokkal megbízott intézete, amely ötven éve az erdészeti szaporítóanyag-ellátás és a genetikai diverzitás védelmének a háttérintézménye.

Az ASP tevékenységei közé tartoznak az erdészeti szaporítóanyag törvényben rögzített hatósági feladatok, a terepi kísérletek fenntartása, a laboratóriumi genetikai kutatás, a vetőmagminősítés, valamint a génbankokkal és magtermesztő ültetvényekkel kapcsolatos génmegőrzés.

Az intézet kutató tevékenysége a laboratóriumi és terepi munka szoros kapcsolatán alapszik. Ennek keretében az ASP széles körben kapcsolódik a nemzeti, nemzetközi kutatási programokhoz, és az eredményeket azonnal bevezeti a gyakorlatba. Ide tartozó teendők a szaporítóanyag felhasználásával kapcsolatos ajánlások, a magtermelő állományok engedélyezése, a maggyűjtő és csemetetermelő cégek ellenőrzé-

se, és a génmegőrzési stratégiák kidolgozása az erdőművelés részére. A felsorolt feladatok az ASP-t szinte készítetik az oktatásra és a szakmai továbbképzésre. Részben a felsőoktatás keretei között, de az erdészek, erdőbirtokosok továbbképzésében is jelentős szerepet vállalunk.

2014. szeptember 10-én az ASP 50 éves fennállását ünnepeltük. A rendezvényre mintegy 250 bel- és külföldi vendéget hívtunk meg, a tartományi kormányzat, a közigazgatás, az erdőtulajdonosok, a csemetetermelő vállalatok és a tudomány képviselői.

Helmut Brunner bajor mező- és erdőgazdasági miniszter megnyitójában elmondta, hogy helyes és iránymutató döntésnek bizonyult 50 évvel ezelőtt egy olyan különleges státuszú intézményt létrehozni, amely az erdészeti szaporítóanyag felügyeletével foglalkozik. Mert azok a hibák, amelyeket alkalmatlan és gyenge teljesítőképességű szaporítóanyagok kiválasztásával elkövetnek, gyakran csak évtizedek múlva válnak nyilvánvalóvá az erdőtulajdonosok számára – súlyos pénzügyi veszteségek formájában. A felügyeleti és kutatási szerep gya-

korlatközeli összehangolásával az ASP az elmúlt 50 évben nagyon jelentősen hozzájárult ahhoz, hogy ma Bajorországnak jó minőségű, magas hozamú erdőállományai vannak, és a szaporítóanyag felhasználásánál sikerült elkerülni a durva hibákat.

A miniszter kiemelte, hogy a klímaváltozás fényében az ASP számára új kihívás a megfelelő, megbízható teljesítményt nyújtó szaporítóanyag azonosítása a jövő erdei számára. Ez a munka elkezdődött, mert az ASP már telepített összehasonlító kísérleteket melegebb klímájú zónákban, a bajor származások viselkedésének tesztelésére. Ahol szükséges, a felhasználási előírásokat más módosítják. Az ASP javaslatára már visszavonták a helyi származású szaporítóanyag kizárólagos használatára vonatkozó irányelvet. Nem számít tabunak már az idegen honos fafajok, így a duglászfenyő alkalmazása – természetesen ebben az esetben is csak ellenőrzött származásokat szabad felhasználni.

Az ASP nemzeti és nemzetközi viszonylatban egyaránt kiterjedt kapcsolatokkal rendelkezik, egyebek között régóta szorosan együttműködünk a magyar szakterületi intézményekkel. Ezért nem volt véletlen, hogy a jubileumi ünnepségre a Nyugat-magyarországi Egyetemről *Mátyás Csaba* professzort kértük fel előadást tartani (képünkön). Az „Erdészeti szaporítóanyag bizonyítatlan időkben” című előadását a résztvevők nagy érdeklődéssel fogadták. Meggyőző érvekkel bizonyította, hogy a klímaváltozás hatásai már jelenleg is egyértelműen megnyilvánulnak, és például a tölgy, a bükk és a lucfenyő esetében a toleranciahatárok elmozdulása már nyomokat hagyott az erdőállományok összetételében. Tekintettel arra, hogy az alkalmazkodás elsősorban genetikai kérdés, a klímaváltozásra való felkészülés lényeges eleme a megfelelő szaporítóanyag megválasztása.

Előadásában kiemelte, hogy ehhez számos sürgős feladat elvégzésére van szükség:

- felül kell vizsgálni az európai szaporítóanyag származási körzeteit ökológiai és klimatikus elvek alapján;
- stabil és plasztikus (alkalmazkodóképes) származásokat kell azonosítani és széles körben alkalmazni;
- érzékeny termőhelyeken klíma-analóg¹ körzetből kell hozni szaporítóanyagot,
- az erősen veszélyeztetett termőhelyeken fafajcserét kell kezdeményezni;
- ellenőrizni kell az in-situ (helybeni) génmegőrzés helyszíneinek hosszabb távú veszélyeztetettségét;
- a jövőben változó szaporítóanyag-igény kielégítésére új források (magtermelő állományok, plantázsok) létrehozását kell szorgalmazni;
- az erdészeti genetikai kutatásokat hosszú távú, és a gyakorlathoz közeli feladatok megoldására kell összpontosítani.

Az ASP továbbra is elkötelezett az erdészeti genetikai kutatás élvonalbeli folytatása mellett. Ennek érdekében új, a legkorszerűbb eszközökkel felszerelt, faszervezetes laboratóriumot adott át az államminiszter az ünnepség alkalmából. Ez továbbra is lehetővé teszi, hogy magas szinten folytathassuk az erdészeti genetikai kutatásokat, és új eredményekkel segítsük az alkalmazkodást a klímaváltozáshoz.

Dr. Monika Konnert,
igazgató, ASP

(Fordította: dr. Király Angéla)

¹ A szaporítóanyag olyan klimatikus környezetből származzon, amilyen az adott termőhelyen a jövőben várható lesz (a fordító megjegyzése)